

**UCHWAŁA NR XVIII/140/2017
RADY GMINY PRZYRÓW**

z dnia 29 marca 2017 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Przyrów na lata 2017-2020

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 poz. 1390) **Rada Gminy w Przyrowie uchwala:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Przyrów na lata 2017 - 2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przyrów i Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przyrowie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Rajmund Michalik

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy Rodzinie dla Gminy Przyrów na lata 2017-2020

Rozdział 1.

Wprowadzenie

Najważniejsze informacje na temat przemocy w rodzinie

Przemoc - to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc:

- 1) **Jest intencjonalna** - jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.
- 2) **Utrudnia samoobronę z uwagi na wyraźną asymetrię sił** - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.
- 3) **Narusza prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.)
- 4) **Powoduje cierpienie i szkody** - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna** to zadawanie bólu fizycznego i/lub obrażeń fizycznych, bądź groźenie obrażeniami np.: uderzenie, ciągnięcie za włosy, kopanie, uderzanie jakimś przedmiotem, pchnięcie nożem itp.,
- **przemoc seksualna** to kontakt seksualny bez zgody; wykorzystywanie seksualne lub kontakty wymuszone siłą, w tym pieszczoty, stosunek seksualny, dotykanie narządów płciowych itp.,
- **przemoc emocjonalna** to krytykowanie, poniżanie, obmawianie, obrażanie, wmawianie choroby psychicznej i inne działania mające na celu podważenie poczucia własnej wartości,
- **przemoc ekonomiczna** to bezprawne finansowe wykorzystanie i/lub kontrolowanie środków niezbędnych do utrzymania ekonomicznej niezależności ofiary; uniemożliwienie podjęcia pracy zarobkowej lub wymuszenie pracy nieodpłatnej, ograniczenie dostępu do wspólnych zasobów itp.

Cechy charakterystyczne przemocy domowej

Przemoc domowa nie jest jednorazowym czynem. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Przemoc domowa zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości zwanej cyklem przemocy. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastania napięcia** - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia. Przyczyny napięcia mogą tkwić poza rodziną. Czasami są to błahostki powodujące wzrost napięcia i przyczyniające się do powstania agresji,
- **faza ostrej przemocy** - następuje wybuch agresji, sprawca zamienia się w kata, może dokonać straszliwych czynów, nie zwracając uwagi na krzywdę innych. W tej fazie ofiary najczęściej decydują się wzywać pomocy, złożyć skargę,

- faza miodowego miesiąca - faza skruchy i okazywania miłości. Sprawca zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło.

Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Próbuje przekonać ofiarę, że teraz będzie inaczej, że to już się nie powtórzy. Ofiary mu wierzą i zostają z nim, odwołują zeznania. Jednak po jakimś czasie wszystko zaczyna się od nowa. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem jest coraz gorzej. Sprawca zwykle zaczyna od uszczypliwej uwagi, lekkiego popchnięcia, siarczystego przekleństwa, by po jakimś czasie dopuścić się ciężkiego uszkodzenia ciała, wymyślnych psychicznych tortur, trwałego skaleczenia czy zabójstwa.

Charakterystyka ofiar przemocy:

- a) niska samoocena,
- b) wysoka zależność od partnerów,
- c) niepokój i depresja,
- d) izolacja społeczna,
- e) zinternalizowane poczucie winy,
- f) podporządkowanie się,
- g) ambiwalentne poczucie lojalności,
- h) zniekształcone ambicje,
- i) nadużywanie alkoholu i narkotyków.

Charakterystyka sprawców przemocy:

- a) niska samoocena i poczucie niedostosowania,
- b) poczucie izolacji i braku wsparcia społecznego,
- c) brak umiejętności społecznych i asertywności,
- d) zaburzenia psychiczne, takie jak lęk, depresja,
- e) nadużywanie alkoholu i/lub narkotyków,
- f) słaba kontrola impulsów i zachowania antyspołeczne,
- g) zaborczość, zazdrość, lęk przed porzuceniem,
- h) zrzucanie winy na innych, podsycanie sporów, okazywanie agresji i przemocy w odpowiedzi na prowokację,
- i) brak empatii w stosunku do zależnej ofiary, co może być uwarunkowane złym stanem zdrowia fizycznego lub psychicznego, problemami seksualnymi lub uszkodzeniami w czasie życia płodowego bądź okołoporodowymi,
- j) przeniesienie złości spowodowanej niezadowolaniem z pracy, stresem w pracy lub niedawnymi niekorzystnymi wydarzeniami życiowymi (np. separacja z małżonkiem, śmierć rodzica lub dziecka),
- k) problemy społeczno-ekonomiczne, takie jak bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, trudności finansowe,
- l) doświadczanie przemocy w dzieciństwie,
- m) stosowanie przemocy, groźby lub używanie broni.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest wyzwaniem dla każdego, kto z racji wykonywanej profesji, pełnionej funkcji czy osobistego bądź zawodowego zaangażowania podejmuje trud przeciwstawienia się ogromowi krzywd, jakich doświadczą wiele rodzin w swoich domach. Podejmowanie działań w takich sytuacjach wymaga wiedzy i profesjonalnych umiejętności, tak aby skutecznie powstrzymać sprawców przemocy i nie przyczynić się do pogarszania sytuacji ofiar. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które - choć odwieczne - dopiero od kilkunastu lat istnieje w świadomości społecznej w naszym kraju i jest przedmiotem świadomych, skoordynowanych działań zaradczych. Aby przerwać złą milczenie wokół pojedynczej ofiary i zmienić jej sytuację, oczywiście nie wystarczy wiedzieć, że w Polsce występuje przemoc w rodzinie i że jest ona przestępstwem. Nie wystarczy nawet motywacja do pomagania. Potrzebne są konkretne umiejętności - stąd pytanie o metody skutecznych oddziaływań. Ale to jeszcze nie wszystko - istotną rolę odgrywają emocje i przekonania osób

pomagających. Aby osiągnąć zamierzony cel, niezbędne jest podejmowanie działań przez reprezentantów wielu służb, a co ważniejsze, muszą oni działać razem. W ten sposób mogą zyskać większą skuteczność, wspierać się nawzajem, unikać zarówno wypalenia z powodu nieskuteczności

wysiłków, jak i powielania tych samych działań oraz podejmowania sprzecznych kroków. Warto, żeby przedstawiciele różnych służb zajmujący się przemocą domową znali się i mieli ze sobą dobry kontakt. Pomoc społeczna jest ogromnie istotnym ogniwem przeciwdziałania przemocy domowej, dysponuje bowiem szczegółową wiedzą o poszczególnych rodzinach i określonymi możliwościami pomagania. Do jej działań konieczność posługiwania się Niebieskimi Kartami wprowadziła ustawa o pomocy społecznej. Kolejną ważną instytucją, która z racji swoich kompetencji musi włączać się do lokalnego systemu pomagania ofiarom pomocy domowej, jest gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Rozpoczynając sprawy nakierowane na zobowiązanie do leczenia osób uzależnionych od alkoholu, często ma do czynienia z sprawcami przemocy. Samo zobowiązanie do leczenia odwykowego nie jest w stanie zatrzymać przemocy, nawet jeśli sprawca podejmie leczenie. Nadużywanie alkoholu, chociaż w wysokim stopniu koreluje z przemocą, nie jest uważane za jedyny czynnik sprawczy. Przyglądając się zadaniom i kompetencjom instytucji oraz służb działających w środowisku lokalnym można stwierdzić, że przynajmniej teoretycznie wszystkie rodzaje pomocy są dostępne dla ofiar przemocy w rodzinie. W praktyce wygląda to inaczej, a z doświadczeń osób pomagających osobom dotkniętym przemocą w rodzinie wynika, że zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy nie mogą być realizowane niejako przy okazji innych działań. Konieczne są zatem szkolenia oraz zmiana postaw - i to nie tylko na poziomie instytucjonalnym czy społecznym, ale także na osobistym.

Rozdział 2.

Zasoby w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie - analiza SWOT

1) Instytucje działające na terenie Gminy Przyrów

- a) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przyrowie,
- b) Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- c) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- e) Szkoły, Gimnazja,
- f) Służba zdrowia,
- g) Stowarzyszenia z terenu Gminy Przyrów.

2) Mocne strony

- a) dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny;
- b) znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami;
- c) rozwój poradnictwa dla osób uwikłanych w przemoc;
- d) poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym.

3) Słabe strony

- a) brak specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- b) brak specjalistycznego ośrodka dla sprawców przemocy w rodzinie.

4) Zagrożenia

- a) niedostatek finansowy w rodzinach związany z bezrobociem;
- b) negatywne wzorce zachowań społecznych;
- c) brak wydolności wychowawczej rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych;
- d) problemy związane z uzależnieniami w rodzinach.

5) Szanse

- a) wzrost świadomości społecznej;
- b) wykształcona i stale doskonaląca swoje umiejętności kadra pracowników służb społecznych, policji, sądu;
- c) współpraca z instytucjami, związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;

d) realizacja programów profilaktycznych umożliwiających rodzinie dotkniętej przemocą lub inną sytuacją kryzysową przezwyciężanie trudności.

Rozdział 3.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Przyrów

Na terenie gminy Przyrów w 2016 roku prowadzone były rozmowy z mieszkańcami Gminy Przyrów za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej i placówek oświatowo - wychowawczych itp. dotyczące zjawiska przemocy.

W znacznej części przemoc z jaką zetknęli się rozmówcy to przemoc psychiczna i fizyczna. Do częstych przejawów przemocy w rodzinie należą awantury domowe, bardzo często wywoływane pod wpływem alkoholu, pobicia, poniżanie, wyzywanie, zaniedbanie, przemoc ekonomiczna w stosunku do członków rodzin – zarówno do współmałżonków, dzieci jak i osób starszych.

Rozdział 4.

Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Jak wynika z przedstawionych danych z porad punktu korzysta coraz więcej osób.

W 2016 roku udzielono 98 porad (stan na 31.12.2016r), można było uzyskać pomoc w zakresie:

- informacji prawnej i pomocy psychologicznej w przypadku przemocy domowej,
- diagnozy uzależnienia od alkoholu,
- skierowanie na leczenie do placówek leczenia uzależnień,
- terapii rodzinnej w sytuacji kryzysu małżeńskiego,
- terapii uzależnienia i współuzależnienia,
- konsultacji i pomocy z zakresu wszelkich problemów psychologicznych i psychiatrycznych z możliwością skierowania do właściwych placówek oświatowych i zakładów służby zdrowia .

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Przyrów. W 2016 roku odbyły się 4 spotkania tego Zespołu, powołano 19 grup roboczych i wdrożono 21 procedur „Niebieskich Kart” w 2016r.

Rozdział 5.

Cel ogólny programu:

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększanie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie rozmiaru przemocy w rodzinach.

Cele pośrednie:

I. Zmiana postaw społeczności lokalnej wobec przemocy w rodzinie poprzez stałą edukację:

1) Systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy poprzez edukację środowiska lokalnego ukierunkowana na zniwelowanie mitów i stereotypów dot. przemocy poprzez podejmowania działań w środowisku mających wpływ na zmianę obyczajów i zniwelowanie postaw usprawiedliwiających stosowanie przemocy.

Działanie o charakterze ciągłym.

2) Przeprowadzanie lokalnych kampanii społecznych, informacyjno-edukacyjnych propagujących właściwe relacje w rodzinach mobilizujące społeczność lokalną do podejmowania działań zmierzających do powstrzymania przemocy w rodzinach.

Działanie o charakterze ciągłym.

3) Aktualizowanie bazy danych o instytucjach świadczących pomoc rodzinom uwikłanym w przemoc i oferowanych form wsparcia.

Działanie o charakterze ciągłym.

4) Informowanie mieszkańców gminy przyczyniające się do uwrażliwienia na problem przemocy w rodzinach poprzez rozwieszenie plakatów.

Działanie o charakterze ciągłym.

5) Organizowanie lub współorganizowanie pikników rodzinnych, festynów, zawodów sportowych służących wzmocnieniu więzi w rodzinach.

Realizacja działania w sposób dostosowany do potrzeb.

II. Ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie:

1) Prowadzenie monitoringu przemocy na terenie Gminy Przyrów.

Działanie o charakterze ciągłym.

2) Rozpowszechnianie procedury „Niebieskich Kart” w środowisku.

Działanie o charakterze ciągłym.

3) Prowadzenie interwencji kryzysowej w rodzinach poprzez wykorzystanie procedury „Niebieskiej Karty”.

Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

4) Ścisła współpraca z policją, szkołami, instytucjami pozarządowymi oraz instytucjami zajmującymi się problemem przemocy w rodzinie.

Działanie o charakterze ciągłym.

5) Działania edukacyjno-informacyjne prowadzone w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Działanie o charakterze ciągłym.

III. Usprawnienie systemu interwencji i wsparcia rodziny:

1) Kontynuacja prac Zespołu interdyscyplinarnego.

Działanie o charakterze ciągłym.

2) Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji członków Zespołu interdyscyplinarnego.

Działanie o charakterze ciągłym.

3) Doskonalenie nabytych umiejętności członków Zespołu interdyscyplinarnego oraz członków Grup roboczych.

Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

4) Doskonalenie kadr zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez umożliwienie korzystania ze szkoleń i konsultacji.

Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

5) Pomoc specjalistyczna prowadzona w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Działanie o charakterze ciągłym.

7) Prowadzenie monitoringu rodzin ze środowisk szczególnie zagrożonych przemocą w rodzinach.

Działanie o charakterze ciągłym.

IV. Prowadzenie poradnictwa dla ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie możliwości dostępności pomocy dla osób domowej przemocy:

1) Zapewnienie dostępu do konsultacji specjalistycznej w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie poprzez dostosowanie świadczeń do istniejących potrzeb.

Działanie o charakterze ciągłym.

2) Udzielanie pomocy prawnej, psychologicznej, socjalnej, terapeutycznej w ramach działającego Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Działanie o charakterze ciągłym.

3) Zwiększenie możliwości udzielania porad prawnych.

Realizacja działania dostosowana do potrzeb.

4) Zapewnienie schronienia dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc.

Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.

V. Podnoszenie wiedzy i kwalifikacji osób zajmujących się problemem na terenie Gminy Przyrów:

1) Podnoszenie wiedzy i kompetencji przedstawicieli Zespołu interdyscyplinarnego oraz osób zajmujących się przemocą w rodzinie, w szczególności poprzez organizowanie spotkań z udziałem profesjonalistów w tej dziedzinie.

Realizacja działania dostosowana do potrzeb.

2) Systematyczne pogłębianie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz udzielania pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie poprzez uczestnictwo w szkoleniach w zakresie przemocy w rodzinie, organizowanie, współfinansowanie szkoleń dla osób zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja działania dostosowana do potrzeb.

3) Organizowanie na terenie placówek oświatowo-wychowawczych działań profilaktycznych minimalizujących zachowania agresywne wśród uczniów.

Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.

4) Wdrażanie w placówce wsparcia dziennego działań i programów profilaktycznych minimalizujących zachowania agresywne wśród dzieci i ich rodziców.

Realizacja działania dostosowane do potrzeb.

5) Zwiększenie skuteczności udzielania pomocy dla osób uwikłanych w przemoc i skutecznej ochrony ich praw poprzez podnoszenie kompetencji służb działających w tym obszarze.

Realizacja działania w sposób ciągły, dostosowany do potrzeb.

VI. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi działającymi w środowisku lokalnym na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie.

1) Ścisła współpraca z kościołami, związkami wyznaniowymi, organizacjami pozarządowymi i innymi organizacjami zaangażowanymi w pomoc osobom lub rodzinom uwikłanym w przemoc.

Działanie o charakterze ciągłym.

Rozdział 6.

Ewaluacja programu

Program będzie ewaluowany poprzez systematyczną sprawozdawczość - jeden raz w roku – dokonywaną w ramach wszystkich elementów systemu. Podstawowymi wskaźnikami służącymi do ewaluacji programu są:

- liczba wypełnionych Niebieskich Kart,
- ilość interwencji, udzielania porad, konsultacji, osób korzystających z porad specjalistycznych w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych i Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Rozdział 7.

Budżet programu

Realizacja programu finansowana będzie ze środków własnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przyrowie oraz z środków pochodzących z dotacji i środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.